

С 8814/12.

С. ЧЕРКАСЕНКО

Бѣдный лесъко

ДРАМАТИЧНА КАРТИНКА
В 1 ДѢ

ВЫДАНЯ ТОВАРИСТВА „ПРОСВѢТА“

ДѢТОЧА БИБЛІОТЕКА „ПЧОЛКА“
ч. 12.

ДРУКАРНЯ АКЦ. Т-ВА „УНІО“ В УЖГОРОДѢ.
1 9 2 6

С. ЧЕРКАСЕНКО

63931

Бѣдный лесъко

ДРАМАТИЧНА КАРТИНКА
В 1 ДѢЬ

ВЫДАНЯ ТОВАРИСТВА „ПРОСВѢТА“

ДѢТОЧА БИБЛИОТЕКА „ПЧОЛКА“
Ч. 12.

ДРУКАРНЯ АКЦ. Т—ВА „УНІО“ В УЖГОРОДѢ.
1 9 2 6

ЛИЦЕДЪЙ:

Учитель.

Михась
Кость
Настя } учнъ.

Лесько — ученъ, сын бѣдных батькôв.

Дѣд Лука — школьній сторож.

Иншъ школяръ и школярки.

Дѣеся в народной школѣ в мѣстѣ (городѣ).

Погожий день у сентябрѣ. Школьне подвроя. Праворуч — фасада народной школы з ганком; лѣворуч — дерева; просто — борота на улицю. Дѣд Лука пôдмѣтае розкиданъ по подвррю паперцъ то-що. Зо школы, через одчиненѣ вѣкна, рине на подвроя глухий гомон.

БѢДНЫЙ ЛЕСЬКО.

ДРАМАТИЧНА КАРТИНКА В 1 ДѢѢ. (На мотив одного з вѣдомых
школьных оповѣдань).

ДѢД ЛУКА (спиняеся, выймае з рота люльку и сплююе). Пху!... (Курить далѣ и цѣдить крѣзъ зубы, пôдмѣтаючи). Ну, не иродовѣ тобѣ дѣти! Вдосвѣта пôдмѣв... аж вылизав... а они знов на смѣтили... так, гей-бы и не пôдмѣтав... Що то мѣйська дѣтвора — нѣ угаву ѿй, нѣ впину!... Ач, гудить як, гейбы в улию пчолы... А повыбѣгають у двôр, то гейбы муха их кусае: одно ганяютъ, як телята, та смѣтять. И як у того пана професора голова выдержує та не розвалиться?... (Спиняеся знов и сплююе). Та я-б, матери ѹого хрон, узяв бы кождого та лозою, лозою по тому мѣсци, звôдки ноги ростуть... Що се? (Дослухаеся. В школѣ раптова тиша. На ганку зявляються з сѣней Михась та Кость: они закрываютъ очи рукавами, вдаючи, що плачутъ).

Голос учителя (в сѣнях). Не вмѣете сидѣти тихо в клясѣ, то погуляйте мало, а потом я з вами поговорю инакше!

ДѢД ЛУКА. Що, шибеники, догралися?... Теперь плачете .. (Михась и Кость пирскають смѣхом,

затуливши носы, потом кождый намагаєся вдати поважного, але се не легко для них).

Михась. То, дѣду, не я, то он... (Показує на Костя).

Кость. Бреше, дѣду, то он, а не я...

Михась. Еге, я... А хто смикнув мене за волося ззаду, — ты думаешь, я не знаю!

Кость. Бреше, дѣду, бреше, — то он мене (затуляють пальцами носы и пирскаютъ стѣхомъ).

Дѣд Лука. Так, так, так... Гей! Обидва святъ та божѣ. И один не винен, и другой не винен. (Спльовує). Не инакше, як пан професор сам винен. (Мете пôд ганок). А я на його мѣсци таки справдѣ добре наскуб бы вас и за волося и за вуха, щоб не були такъ розумнѣ.

Михась. А вы хотите, щоб мы були дурнѣ?

Дѣд Лука. А вы думаете, що вы розумнѣ?... Розумнѣ там сидять (киває на вѣкна), а таких розумных, як вы, за хвост та вчереду. Я вас и близько до школы не пустив бы...

Михась. Овва!

Дѣд Лука (ставить мѣтлу пôд ганок, а сам иде за школу за кошем для смѣтя). От тебѣ и овва!... Я не подивився-б, що батько у тебе склепар и що ты панчук... Ого... (Пôшов, бурчить).

Кость (бѣжить за ним и дивиться за рôг школы). Михаську! Он десь пôшов. (Вертається).

Михась. Ну, то що?

Кость (хапає мѣтлу). А ось що! (Розмѣтає смѣтя на подвѣрю).

Михась (регочеся, аж присѣдає). Йой-йой! От буде бѣситися дѣдуган!

Кость (мете далѣ). Най бѣситься.. най не буде
такій сердитый...

Михась. А он панови професорови...

Дѣд Лука (выходить из-за рога з кошем у
руках). А що то ты робиш, блазню? га? А матери
твоїй хрон!... Ось я-ж тобѣ!... (Бѣжить до нього.
Михась регоче, а Кость тѣкае лѣворуч через сцену.
Дѣд бѣжить за ним; хлопець, тѣкаючи, кидае дѣ-
дови пôд ноги мѣтлу, на яку старый спотикаєсѧ
и падає). А бодай ты був пропав ще маленьким!
(Кость зникае лѣворуч, дѣд встає, а Михась тым-
часом хапае коша и хоче втѣкти з ним за Костем).
Кинь кош кажу, чуеш?... (Бѣжить за Михасем;
той кидае пôд ноги йому коша, и дѣд знову споти-
каєсѧ и падає. В школѣ залихает. На галас выходишь
учитель, у вѣкна вызираютъ и смѣются школьніи).

Учитель (з ганку). Що сталося, дѣду?

Дѣд Лука (встає и чухае колѣна). Та тут
таке, пане професоре, що сором людям розка-
зати. Та я служити далѣ не хочу! Се-ж глум, пуб-
лѣка. (Поднимаетъ кѣш, потім мѣтлу). Чи я товариш
им, отым шибеникам, що они таке зо мною вы-
тѣваютъ. Най из кимсь іншим таке выробляють,
а я не дозволю...

Учитель. Та кажѣть, уже, що таке!

Дѣд Лука. Пôдмѣв я, прошу пана професо-
ра, подвбря, поставив отут мѣтлу и пôшов за
кошем отсим. А оно проклятуще вхопило мѣтлу та,
видите, чого накоѣло... Я погнався за ним, щоб
одобрati мѣтлу...

Учитель. Та который се, дѣду?

Дѣд Лука. Та той-же, кравцѣв Кость... Я по-
гнався за ним, а он менѣ мѣтлу пôд ноги! Я впав.

Не встиг ще пôднятись, як другий шибеник... Отой склепарôв Михасько вхопив коша, а коли я пôгнався за ним, то он кинув менъ його пôд ноги, и я знов упав. Бôйтесь Бога, пане професоре... Що я — на глум тут здався?... (*Иде вглуб сцены и зникає за рогом, незадоволено бормочучи*).

Учитель. Розгнївався старый... (*сердито*). Костю!... Михаську!... (*Почекавши якусь хвилю, зникає в с Ôнях*). Ну, почекайте-ж!.. (*За хвильку в школъ знов гомон*).

Михась. (*вызирає з-за дерев и махає рукою Костеви*). Пан професор пôшли вже, — ходи сюды! Що? Дѣд?... Пôшов десь.

Кость. (*пôдходить до нього и теж розглядається з-за дерев по подвбрю*). А що-ж тепер буде?

Михась. Ат, дурне! Нѣчого не буде. Пан професор скоро забудуть, а бѣда не страшна.

Кость. Тôлько дивитись треба, щоб не ймив. А-цить! Що се? (*Ховаються за дерева. В школъ раптова тиша*).

Голос учителя (*в с Ôнях*). Иди, иди, голубко! Тобъ, виджу, в клясъ тѣсно з порядними дѣтьми, то постай на ганку, поки дурбсть з головы вывѣтриться. (*На ганку зявляється Настя*).

Кость. Глянь, Настя ... За що се єѣ? (*Подкрадаються до ганку*).

Михась. Насте, Насте, де пан професор?

Кость. За що тебе выгнали, Насте?

Настя (*що доси стояла, вытираючи слзы фартушком*). За що, за що... *А тобъ яке дѣло?... (*Показує Костеви языk*).

Кость. Ну-ну, не дуже, а то я й по пыску!

Настя. Хто? Ты? А-нú, спробуй! а-ну спробуй.

Кость (до Михаська). Чого ты дивишся?
Давай одлупимо, щоб не дражнилась.

Михась. Не хочу: она зараз дряпатись по чне, як кицька. Ще очи повыдирає.

Настя. И повыдираю, — ты думаеш боятися буду тебе?... (*В школѣ тупôт*).

Кость. А-цить! (*Дослухаються*). Михаську, тѣ-
каймо, — павза. (*Ховаються за рôг по сей бôk
школы. На подвôрїя вибїгають групи школярôв и
школярок; дехто з тых, що лишилися в клясѣ,
вызирають у вôкна. И тѣ, що повыходять, й тѣ, що
лишилися в клясѣ, мають у руках щось єсти й є-
дять похапцем. На подвôрїю дѣти розбиваються на
групки й кожда розпочинає якусь гру; хто в гу-
дзики, хто бореся, хто розмовляє, групка дѣв-
чаток бавиться в кремяхи. Зпомежи дѣтей звер-
тає на себе увагу одно хлопя в убогій селянській
одежі. Се Лесько, сын роботника з пилы. Он не має
в руках нѣчого єсти й тиняєся од групки до групки,
заздрісно зазираючи в руки іншим и ковтаючи слину*).

Лесько (подходить до тих, що грають у гудзики). И мене приїм'єть...

Школяр 1-ї (перекривляє його). Приїм'єть...
А з чим?

Лесько (вистягає з кишенї гудзик). Ось маю гудзик.

Школяр 2-ї. А-ну, покажи! (*Бере в Леська гуд-
зик и розглядає*).

Що?! Та он же щербатий! Ось гляньте, хлопцѣ!...

Школяр 1-ї. Та кинь його, іди грай!... (*До Ле-
ська*). Геть, не заважай! (*Штовхає його в потилицю*).

Лесько (одлетівши на кôлька крокôв вдає, що плаче). Ги-ги... оддай гудзик! ...

Школяр 2-й (кидае йому). На, на, вўзьми...
Плаксун!... (Лесько шукае гудзик по земли).

Михась (з Костем, зауваживши, що учитель не выйшов, насмѣлились и выйшли з криївки на подвіря пôд вôкна). Слухай, Костю, ходъм за хлебом.

Кость (до тых, що вызирають у вôкна). Пана професора нема в клясѣ?

Школяр 3-й (з вôкна). Нема, — пôшли до себе. (Михась и Кость зникають у школѣ, а за колька хвиль выбѣгають звôдти з єдою в руках: они пôходять до той групи, що бореся, и слѣдкують за борцями).

Лесько (нарештѣ знайшовши свого гудзика, ховає його в кишеню и пôходитъ до дѣвчат; по хвили:) И я вм'ю в кремяхи. У нашої Ганни вывчився.

Школярка 1-ша (продовжуючи грati). Ну, то що?

Лесько (одступивши трохи, слѣдкує далѣ). Нѣчого, — я так... (По хвили). Наша Ганна лѣпше грає.

Настя. Ты чого лѣзеш, куда тебе не просять?
Чи хочеш, щоб вуха надрала?

Лесько. Овва, яка пишна! А я панови професорови скажу. Они тебе выгнали вже днесъ раз, то и ще выженуть.

Настя (роздлучена, скоплюється, бе Леська колька раз по спинѣ и одпихає геть). Отсе маеш, щоб не базѣкав!

Лесько (крôзъ слезы). Ну-ну, а то ще и таткови скажу!

Настя. Кажи, хоть и матери, жебраку поганый!

Школярка 1-ша. Хлоп! Од гебе гноем смердить!

Михась (пôходитъ до нього). Леську, давай поборемось!

Лесько (прояснѣвши). Еге, як ты бôльший.

Михась. Хто тобъ сказав? Давай помъряемось. (Стає поруч и присѣдає). Глянь, Костю, а вже-ж мы однаковъ?

Кость (пôдходить до них). Цѣлком рôвнъ.

Лесько. Як-раз! Он присѣв.

Михась. То не хочешь боротись?

Лесько. Дай хлѣба, то буду.

Кость (одломивши кусень бѣлого хлѣба своего, дає йому). На!

Лесько (бере и быстро ховає до кишенѣ).

Ну, то давай. Тôлько ты не дуже кидай...

Михась (береся з ним руками наврест; дахто з дѣтей пôдходять зацѣкавленѣ, ближше). Нѣ, нѣ, не буду дуже. Та може-ж ще ты мене кинеш.

Лесько. И, ногу пôдкладати не можна... Чекай, чекай!... (Михась, не звертаючи уваги на Лесковѣ протесты, валить його на землю).

Михась (до хлопцѣв). Мала купа, дайте ще!... (Кость и ще кôлька хлопцѣв навалюються на бѣдолашного Леська, регочучи. Иниѣ дѣти кидають бавитись и оточують, смѣючись, „малу купу“.)

Лесько (крôзь плач, кричить не своим голосом). Ой, не буду! Ой, пустѣть! Я оддам хлѣб!.. Тату! Мамо!.. Ой, мамо!...

Дѣд Лука (Выходить из-за школы и сѣжить до купы). Ну, не проклятущъ тобъ дѣти! Що вы робите?... (Пустуны розбѣгаються и ховаються за спину тых, що стояли довколо и дивились на бориканя). Га! Задавили хлопця!... (Лесько сѣдає, плачуши).

Учитель (выходить на ганок). Що тут таке, дѣду?

Дѣд Лука. Та се, прошу пана професора, опри-

шки якъсь, а не дѣти!... Ось гляньте, що они зробили з бѣдним Леськом, — трохи не задавили. А все тому, що они панчуки, а сей — хлопська дѣтина и не може оборонитися. Нѣ, не хочу больше тут бути!

Учитель. Та що, власне, сталося?

Настя. Я все видѣла, пане професоре... Лесько ходив тут, хотѣв бавитись и хлѣба просив, а Михась каже: давай боротись! А Лесько йому: дай, каже, хлѣба, то буду. Кость дав йому кусень хлѣба, а Михасько вхопив Леська, повалив на землю и почав кричати: мала купа! Хлопцѣ позбѣгались и надавили Леська...

Школяр 1-ї. И ты била його перед тым!

Настя. А ты не бив? И ты штовхнув його...

Дѣд Лука. Выходить, що всѣ добрѣ.

Учитель (подходить до Леська). Що, Лесю, дуже они тебе помняли?

Лесько (плаче). Е-е-е... ду-у-у-же...

Учитель. За що-ж се так?

Лесько. Не... не... зна-а-ю...

Учитель (нахиляється над ним). Ну, годѣ, м旣 хлопчику, не плач... (Бере його на руки, несе до ганку и сѣдає на схôдцях, а хлопця садовить собѣ на колѣна и гладить його по голôвцѣ). Не плач, Лесю, не плач. Лихѣ, поганѣ дѣти все такѣ опришкувати и не буде через се им щастя в житю. А ти выростеш — и будуть з тебе люде. Не плач, серце. (Збітхнувши). Били, Лесю; и мене колись, — ой, ще и як били! А за що?... За те, що я сирота був, селянський хлопець. Не було вдома чого єсти, то оддала мене мати слѣпому старцеви-жебракови за поводиря. И не мѣсяць, не два водив я того слѣпця од села до села, од хаты до хаты, и за-

знали мы лиха, хлопчику, и од людей, и од собак, а найпаче од таких шибеників, як отсѣ, що били тебе. Сонце пекло нас, дожджѣ мочили, студенѣ морозы кров холодили дитячу... А мы все ходили... Нераз у зимѣ, идучи дорогою попри лѣсы, чули мы, як спѣвають вовки сѣроманцѣ, и серце дитяче завмирало з жаху... И пережив я, Лесю, тую нещасну годину... Не плач, хлопче, не плач, — все буде добре... (*Декотрѣ з дѣвчаток вытираютъ слезы*). А раз, у мѣстѣ, спинилися мы спочити під монастырським муром. Був тугий мороз. Та не знаємо, як и поснули, сидячи. Потомились дуже... Другого дня вдосвѣта мого слѣпця знайшли мертвым, — замерз бѣдный, — а я не знаю, як и опинився в теплой монастырской келії, в постели. Ще живого знайшли. Полежав колька тыжнѣв, та и выдужав. И oddали мене ченцѣ (монахи) до школы. Не з медом и там було менѣ, але я нѣ на що не вважав и учився так, хоть бы и не жебракови... И от, як видиш, я пан професор, як вы всѣ звете мене... Став чоловѣком та ще и других на розум направляю. Не плач, Леську, будуть и з тебе люде! То нѣ чого, що на тобѣ одежа бѣдна, не панська, аби серце и душа були чистї. А они в тебе чистї и прозорї, як вода в поточку, мій хлопчику любий. То нѣчого, що часом кусня чорного хлѣба не маєш изѣсти, тодѣ, як іншѣ ъдять бѣлый хлѣб и всякѣ ласощї. Іж, мій маленький, науку, повним своим розумом! А он у тебе хоть и дитячий, але быстрый и ясний, як блискавиця, — тож не боюся я за тебе, Леську, — и ще подивимося, хто в житю выйде на лѣпше, як виросте, — чи отѣ, що годовали и годують тебе самыми штовханами и привѣтного

слова не почуеш од них, чи ты... (*Декотръ з дѣтей плачутъ тихо*). Ну, що-ж, мой любый, — чую я, що голодный ты. (*Встає и бере Леська за руку*): Ходи-ж до мене: у мене щось и про тебе знайдеся.

Дѣд Лука (*вытираючи слезы*). Пане професоре..

Учитель. Що, дѣду?

Дѣд Лука. Перебачте менѣ старому дурневи, що хотѣв отсе кинути вас. Хиба можна такого чоловѣка ..

Учитель (*смѣється*): Е, дѣду, — пусте! Я вас усе одно не пустив бы. Погнѣвались мало на тых розбишак, ну и годъ. Они бѣльше не будуть смѣятись зо старших. (*До Михася и Костя*). Правда, вы бѣльше не будете?...

Михась и Кость (*похнюпивши*). Не будемо.

Учитель. От видите, дѣду, — я-ж казав. Они ще и перепросяться. Михаську! Костю! Правда, вы перепросите старенького дѣда Луку, що зобидили його и не почестовали його старых лѣт и сивого волося?

Михась и Кость (*подходить до дѣда*). Простѣть, дѣду, мы вже нѣколи не будемо смѣятися з вас...

Дѣд Лука (*радѣючи*). Хе... ось гляньте... Танай вас Бог прощає и пан професор, а я не гнѣваюсь... Уже и забув...

Учитель (*смѣється*), Так, так.. Я-ж говорив, що все буде горазд...

Настя (*подходить ближче*). Простѣть и мене, пане професоре...

Учитель. О, а тебе за що?

Настя. Я... я... той... Я теж била Леся.

Учитель. О, се не добре! Але тут слово на-

лежить не менѣ, а Лесеви. (*Нахиляєся над хлопцем*). Чуеш, Лесю, — Настя каєся, що обиджала тебе и хоче, щоб ты не гнѣвався и простив єї.

Лесько (*соромливо нахиляє голову*). Я вже не гнѣваюсь.

Учитель. Он уже, Насте, не гнѣвається и дарує тобѣ, тольки каже, щоб у друге вже сього не було. Так, Лесю ?

Лесько Айно.

Учитель. Так, Насте ?

Настя. Айно.

Учитель. Чуете, дѣду ? Якоѣ-ж вам ще красшоѣ родини ? А вы хотѣли од нас ити.

Дѣд Лука (*смѣєся*). Де там ! Не йду вже, не йду.

Учитель. От и чудесно ! Значить, усе добре. Отже йдѣть, дѣти, побавтесь мало, бо за хвильку дзвінок, а мы з Лесем пойдемо мало пôдкрѣпитись. Ходѣмо, Лесю ! (*Зникають у сѣнях*).

Дѣд Лука (*вытягає з кишенія люльку і запалює*). Чули, шибеники ?... Отак оно все буває, що правда переможе... Гей... А за таким чоловѣком, як наш пан професор, только жити та бога хвалити!... (*Бере мѣтлу і починає мести. Дѣти розходяться по подвѣрлю*).

ЗАВѢСА.

